

Glasiló „Slovenskega čebelarskega društva“

za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani.

Urejuje **Frančišek Rojina.**

Izhaja po enkrat na mesec in se pošilja udom brezplačno.

Vsebina: F. S. Finžgar: Pri ulnjaku. — Iv. Jurančič: Kako matica jajca leže? — Poslovenil Bohun: Gniloba. (Dalje.) — Iv. Lampe: Kitajski med. — Ravnodolski: Moji čebelarski spomini. (Nadaljevanje.) — Pater: Nekoliko opazk k opombi gospoda Jurančiča v članku «Izbira plemenjakov» na str. 130. — Prosto po Vilj. Bölscheju priredil J. W.: Modrovanje o čebeli. — A. Bukovic: Poročilo o odborovi seji. — Raznoterosti.

Pri ulnjaku.

Vesel pri vas, čebelice počivam,
naslajam se ob vašem šumu;
čudeč se vstrajnemu pogumu
nazaj pogum ubegli sam dobivam.

Oblaki so vam krili solnce zlato,
zaprli so vas v tesne panje,
kot v zimi prikovali nanje,
zaprli pridne bire cvetno trato.

In danes? V jasnem svitu solnce plava,
ljubko je cvetje zadehtelo,
in ve hitite spet na delo,
pri delu vnovič vam srce vzigrava.

Zato nesreča mene več ne bo strašila;
če se nebo mi bo zmračilo,
tem lepše se mi bo zjasnilo,
in jasni dan — dovolj mi bo plačila!

F. S. Finžgar.

Kako matica jajca leže?

Iv. Jurančič.

Ne morem in ne nameravam tukaj dragim čitateljem podajati popolnega in natančnega odgovora na to vprašanje, kajti to vejanje se vrši v celici, kamor človeško oko v tem trenutku ne more. Torej bo v tej zadevi še leta in leta marsikaj ostalo skrivnost in uganka. Da bi se pa zamoglo priti temprej resnici blizo, hočem naznaniti v teh vrsticah, kar sem tozadevno opazil.

Bilo je koncem avgusta, ko sem zamenjaval stareje matice z mladimi; takrat sem imel mnogo opraviti z maticami dan za dnevom. Nekoč položim matico, v hišici zaprto, na čebelnjakovo okno; ko jo hočem čez nekaj časa vzeti, zapazim, da je med tem časom odložila nekaj jajec v svojem zaporu. Nekoliko jo še ogledujem in zdi se mi, da namerava zopet jajce položiti. Mislim si: to treba pogledati. — Kako se je to zgodilo? — Zadek se odpre, jajce se prikaže, pa se ne izmuzne kar naravnost iz nožnice, temveč zadek se visoko odpre, jajce se postavi po koncu, t. j. od trebušne strani proti hrbtmi. Zdaj matica zmerno pritisne na jajce, tako da se poslednje vidno vpogne vsled pritiska. Na to se jajce zopet nagne v prejšnjo lego, zadek se zapre in jajce pride na dan. — Med tem, ko se je vse to vršilo, bilo je natanko videti, da je matica delala samovoljno in vedoma, ker so pri tem raznem obračanju jajca organi vidno sodelovali, da torej to ni bil kak slučaj ali da bi se vsled kake nepravilnosti jajce v nožnici tako obračalo ali v svoji normalni poti zaviralo.

To matico dal sem zdaj v odločen panj, ker sem jo ondi potreboval; pa takoj mi je bilo žal, da nisem opazoval dalje, če ne bi morda še kako jajce izlegla. Vzel sem na to drugo matico, ki sem jo mislil odstraniti, ter jo opazoval eno dobro uro, pa nisem ji mogel izvabiti jajca. Znabiti je bilo kaj krivo to, da so k prvi matici na oknu prisledle nekatere čebele, ter so jo pridno „božale“ in krmile, in menda s tem k leženju privabile; pozneje pa, ko sem jo opazoval, bila ja sama.

Priporočam vsem, ki imajo veselje, priložnost in potrebno znanstveno podlago, da v prihodnjem letu porabijo za taka opazovanja matice, ki bi jih mislili odstraniti, da se dokaže, ali se matica redno tako obnaša pri polaganju jajec. Ako se bo to poslednje po nadaljnih opazovanjih potrdilo, potem je dokazano, da se polaganje jajec tudi v celicah ravno tako vrši. Po tem lahko sklepamo:

1. Da matica — ko je v zgoraj navedenem slučaju jajce po koncu postavila — pritakne oni (drobnejši) konec jajca, ki ima majhno luknjico (mikropyle) k tisti cevki, ki vodi iz semenskega mehurčka (receptaculum seminis), ter v trenutku opazovanega pritiska jajce s semenom oplemeni.*

* Ko pride jajce iz jajčnega odvodnika na dan, tedaj je že ali oplemenjeno ali neoplemenjeno, ker je že pasiralo tisto cevko, ki vodi iz semenske mošnjice v jajčni odvodnik prav gori, kjer se združujeta odvodnika obeh jajčkov v skupni odvodnik. Matica obrača jajčka v nožnici le zato povprek, da jih na koncih polepi z neko slinasto tekočino, katero izločujeta v nožnico dve slezi, in ki povzroči, da stoji jajce v dnu celice pokoncu. — Op. ured.

2. Se lahko naravnost in na jednostaven način razlaga, kako je to mogoče, da matica zamore po svoji volji ali jajce oplemeniti ali isto neoplemenjeno v celico položiti. (Da, ko bi bilo res, da matica spol takrat določa, ko postavlja jajčka v nožnici pokoncu. — Ured.)

3. Da je torej neovrgljivo v moči matice same, ali leže čebelna ali trotova jajca, in da v čebelnem panju res matica določuje spol, ne pa čebele.

Večina čebelarjev seveda ne dvomi o tem, kdo odloči spol za položeno jajce, vendar v novejšem času že tuintam kdo izraža v tej zadevi nasprotno nazore. Na primer Dickel trdi, da imajo čebele posebne žleze, ki izločujejo slini podobno tekočino, s katero potem čebele položeno jajce oslinijo ter tako določujejo spol; seveda v ta namen on prisoja čebelam dvoje take žleze, namreč moške in ženske. — Hipoteze staviti je lahko, a težko jih je dokazovati*).

Tudi Gerstung se je v tej zadevi postavil v najnovejšem času na svoje stališče**). On trdi, da morajo čebele krmiti matico z nekakim „trotovskim hranilnim sokom“, da je zmožna leči jajca za trote. Na to ne odgovarjam, ker odgovarja več veščakov dovolj temeljito in jasno. Vprašam le, s čim se hoče ta domišljija dokazati? Matici, ki je spolno popolnoma razvita samica, zmožnost določevati spol odrekajo, čebelam, ki so zaostale, nepopolno razvite samice, pa to zmožnost vsiljujejo.

Nekateri pravijo: Kako bi bilo mogoče matici določevati spol, ko v celi božji naravi nobena mati svojemu zarodu spola določiti ne more. Ko bi jaz mogel učenjakom ugovarjati, odgovoril bi sledeče: Saj se tudi v celi naravi ta potreba tako jasno ne pojavi, kakor ravno v čebelnem panju, kjer so troja bitja, po zunajnosti in notranjosti med seboj različna, in za vsako to vrsto so določene posebne zibelke - celice. Torej je naravnost potrebno že pri polaganju jajca določiti spol in celico. Ali je to tudi pri drugih živih bitjih potrebno? Ako krava dobi telička, pač ni treba mnogo premišljati in vprašati, v kateri kot hleva se naj priveže, da bo spolu primerno. Da bi zamogle spol določevati čebele in ne matica, pač s samo golo trditvijo ni nič dokazano; čebele so le rediteljice, pestunje vseh ličink v panju. Ako tedaj matica nima te zmožnosti, tudi pestunja v celi naravi ne more otroku spola določiti.

V tem in še v marsikateri drugi naravoslovni točki imamo se držati tega, kar je dokazano, ne pa vsaki domišljiji, vsakemu zasebnemu nazoru kar naravnost pritrjevati. Mikroskop je opetovano dokazal, da so jajca, ki jih je položila normalna matica v čebelne ali matične celice, oplemenjena;

*) Dickel je svoje trditve z velikimi, zelo obsežnimi in temeljitimi poskusi dokazoval. Sploh pa v tem prepiru še ni izrečena zadnja beseda. Morebiti prinese »Čebelar« prejšnjemu ali slej obširnejšo razpravo o celem vprašanju, ki je sedaj v čebelarskem svetu na dnevnem redu. — Op. ured.

***) Gerstung že zastopa to stališče odkar je stopil s svojo teorijo v čebelarsko javnost. — Op. ured.

medtem, ko jajca, ki so se vzela iz trotovih celic, niso pokazala sledu oplemenitve semena*). Kar je enkrat znanstveno dokazano, naj nam velja kot naravoslovna resnica, dokler nam kdo svojega nasprotnega mnenja znanstveno ne dokaže.

Gniloba.

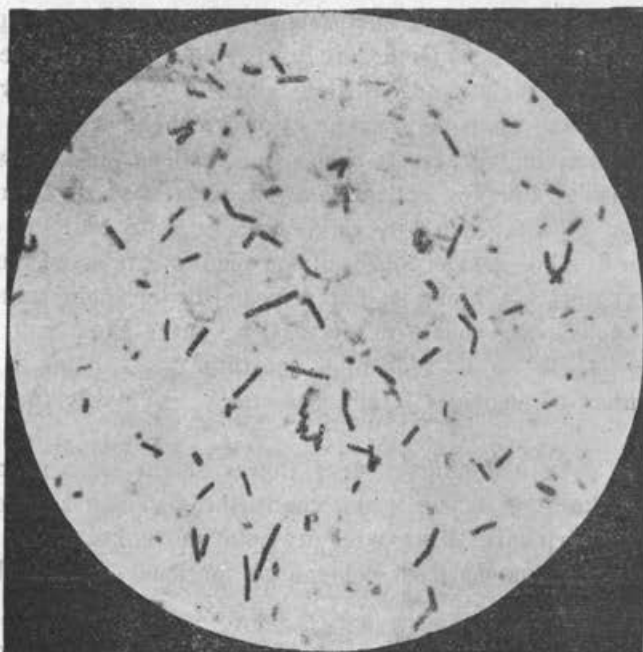
Poslovenil Bohun.

(Dalje.)

Gnilobni bacil (*Bacillus alvei*).

Bacili, provzročitelji vseh nalezljivih bolezni ljudi in živali, so rastlinska bitja. Videti jih ni na samo oko, šele več stokrat povečane. Gnilobni bacil je viden na barvanih preparatih, če je 400 krat, na nebarvanih pa šele, če je 800 krat povečan,

Da bomo imeli nekako merilo za tako majhna bitja, razdelimo si en milimeter v 1000 enakih delov. Eno tako tisočinko milimetra imenujemo mikron. Gnilobni bacil je 3 do 4 mikrone dolg in kakih 8 desetink mikrona širok. Da si to laže predočimo, vzemimo v primeru debelino navadne vžigalice. Vžigalica ima kaka dva milimetra v premeru; položiti bi torej morali 600 do 700 gnilobnih bacilov podolgem drugega za drugim ali okoli 2500 počrez drugega poleg drugega, da bi jih zložili za debelino vžigalice.

Gnilobni bacili.

*) Kaj pa, če bi mikroskop ne bil še tako izpopolnjen, da oplemenitve ni mogel še pokazati? Tudi to je mogoče, in s tem računajo dandanes naravoslovci. Sploh je nastopila sedaj nova doba za mikroskopična raziskavanja, ker so to spomlad iznašli nov mikroskop, ki kaže stvari tisočkrat večje, ko dosedanji najboljši aparati. — (Op. ured.)

Kakor iz predstoječe slike razvidimo, je gnilobni bacil podoben prav kratki, na koncih nekoliko zaokroženi šibici, je brez barve ter obstoji iz neskončno tanke kožice (membrane), ki obdaja notranjščino, plazma imenovano. Ob najboljši prehrani vzraste iz kožice 6 do 10 prav tankih nitk (Nemci jim pravijo: „Geisselfäden“), ki jih vidimo šele, če jih kar najbolj povečamo, in še to le po nekem posebnem načinu barvanja. Te nitke so gibala, s katerimi se počasi in leno premika bacil*) v svojem hranišču, t. j. v notranjščini čebeline ličinke.

Drugih notranjih ali zunanjih organov ali udov nima bacil. Hrano vsesava skozi kožico, razkrajaje svoje hranišče. Snovi, ki nastajajo iz pretvarjene hrane, imenujemo toksine. Toksini gnilobnega bacila ter vseh drugih provzročiteljev bolezní so nevarni strupi. Ko bacil doraste, se počez zadrgne v sredini in razpade v dva bacila. Vsak novi bacil zopet raste in se zopet deli. Večkrat se drže cele vrste bacilov vrvičasto skupaj. To deljenje se ponavlja vsakih 20 do 30 minut; iz enega bacila nastaneta na ta način 2, potem 4, 8, 16, 32 bacilov i. t. d. Tako nastane iz enega bacila v kakih 10 urah en milijon, in v nadaljnih 10 urah 6 milijard bacilov!

Bacili se množe, dokler imajo zadosti hrane. Ko pa povzijejo hranišče, se ne množe več; nitke izginejo; bitje se premika vedno počasneje, izgubi svojo podolgasto obliko, se zdebela v sredini, postane jajčasto in se zaodene v zelo trdno kožico, ostali život pa razpade. Bacil se je izpremenil v tros (trajna oblika).

Trosi so zelo odporni nasproti zunanjim vplivom; leta in leta se lahko razvijajo. Na milijone jih je v prirodi, na milijone jih uničijo, toda če pride le eden na ugodno hranišče, se zopet preobrazi v bacil, ki se iznova množi in iznova uničuje. Bacili so zelo občutljivi za zunanje vplive, na pr. za razkužila, hudo vročino in hud mraz, solnčno svetlobo i. dr.; taki vplivi jih uničijo ali ovirajo v razmnoževanju. Nasprotno pa so trosi zelo trdni. Toplina 100° in še večja jih uniči šele po daljšem času, po več urah; v nekaterih razkužilih, n. pr. karbolni kislini jih lahko namakaš, pa ne poginejo. Vrela raztopljena soda in sublimatova raztopina 1:1000**) jih najbolje uniči.

Kako se gniloba spozna?

Če je ličinka usmrajena, se izpremeni nje vnanjost. Zdrava, dobro pitana zalega je blesteče bela in lepo napeta. Okuženi ličinki izgineta najprej nje blesk in okroglost, postane rumenkastobela, čez nekaj ur rumenkasta in končno je rumenorjava. Naposled se sesede in obleži mrtva v celici. Če bi hoteli mrtvo ličinko potegniti iz celice, je ne bi mogli z največjo previdnostjo. Ličinka se namreč razpoči in že docela razkrojena tvarina v mešičku se

*) To ni tako! Bacili se pomikajo vsi zelo živahno. Treba je vzdrževati pri preiskovanju vedno tisto toplino, ki jo ima hranišče, t. j. ličinka, sredi čebelinega gnezda. Če se hranišče razhladi, se tudi bacili počasneje pomikajo. — (Op. prev.)

**) En gram sublimata ali ena sublimat-pastila na liter vode! Sublimat-pastile se dobe v vsaki lekarni, toda le proti izkazu s zdravniškim receptom. — (Op. prev.)

razcedi v redko, kašasto snov rumenorjavnokaste barve. Če poskusiš to kašasto snov potegniti iz celice s kakim klinčkom, je ne moreš popolnoma, kajti vleče se kakor ptičji lep.

Če pogine ličinka, ki je že pokrita, se pokrovec večkrat usede*), se vzboči na noter in dobi večkrat majhno ali tudi večjo luknjico, včasih tudi dve. (Glej prilogo!) Kako in vsled česa nastane ta luknjica, še ni dognano. Mnogi trdijo, da jo naredijo čebele same, češ, da se hočejo prepričati, kaj je v celicah, ker se zalega toliko časa ne izleže. Drugi zopet menijo, da prederejo pokrovec plini, ki izpuhtevajo iz gnijoče zalege. To mnenje je napačno, ker so pokrovci luknjičavi, sicer bi ne mogla ličinka dihati in živeti! Bržkone nastanejo te luknjice same od sebe, če se sat polagoma posuši. Da je to verjetno, sklepamo lahko iz tega, da so pokrovci usmrajene zalege v sredini gnezda krepkih panjev skoro vsi celi; nasprotno pa imajo sati z usmrajeno zalego, ki jih ne obsedajo več čebele, skoraj nad vsako celico luknjico**). Mnenje, da se po luknjičavih kapicah zanesljivo spozna gniloba, je torej napačno.

V začetku bolezni snažijo čebele celice in znašajo gnilobo iz panjev. Videti je posebno zjutraj na dnu panjev in ob žrelu rumeno ali črnorjavo drobljivo tvarino, ki gnusno smrdi, če jo med prsti zmečkaš. Ko se pa bolezen močno razpase, ne odpravljajo čebele več gnilobe iz celic. Gniloba se polagoma posuši, postane črnorjava in naposled se sprime na spodnji strani celice v precej trdo skorjo ali krasto. Kakor hitro opazimo v posameznih celicah take kraste, so gotovo čebele usmrajene; vendar jih je, če so popolnoma zasušene lahko prezreti v starem, črnem satju. Če obesimo tak sat v panj z zdravimi čebelami, osnažijo čebele same celice in znosijo skorjice iz panja.

Skorjico, ki nastane iz strjene gnilobe, ne smemo zamenjavati z grižno pego. Po barvi sta sicer obe enaki, neprijetnega duha, toda različni. Grižno pego razločimo lahko od skorjice po tem, da lepi skorjica vedno na spodnji strani (ne na dnu!) celice, grižna pega pa večinoma na dnu celice in po drugih njih straneh, a redkokdaj na spodnji strani celice.

Skorjica nastane tudi v pokritih gnilobnih celicah. Če odpremo celico, je navidez prazna, če jo pa opazujemo bolj natanko ali če postržemo z iglico spodaj po njej, zapazimo skorjico. (Dalje prih.)

Kitajski med.

Spisal I. Lampe.

Ko sem pisal o medu, sem omenil, da čez kitajski zid še ni prišel med na svetovni trg, in da je neznan, kako čebelarijo „čoparji“ v svoji obširni domovini. Temu poročilu zamorem dodati sledeče:

Na Kitajskem ste dve vrsti čebel, ena je dokaj večja, druga pa malo manjša kakor naša evropska. Večja je tako huda, da nihče ne išče njenega

*) Pravkar pomrla zalega ima še vedno nalahko vzbočene pokrovce. — (Op. pis.)

***) Baron Berlepsch je postavil l. 1861. pod stekleno posodo sat z gnilobo, na katerem je bilo sedem luknjičavih celic; čez devet dni je imelo že 24 celic luknjice. — (Op. pis.)

medu in nihče ne izkuša jo udomačiti. Njen med torej ne pride v poštev. Druga, malo manjša od naše, je približno 1 cm dolga, le matica je nekoliko večja. Ta je črna, ima redko, rijasto dlako; tudi mladice so manj kosmate, kakor pri nas. Če se kitajska čebela nasrka medu, vidi se rumena črta ali lisa, ki zavzema nad dve tretjini kože med obročki. Piči manj, kakor naša, ker ima zelo kratko zélo, mehurček za strup pa bolj razvit.

Naselijo se pod vejo kakega drevesa bolj ali manj skrite, zato jih je gostokrat težko najti. Tupatam nastavljajo domačini čez meter dolge kose drevesnega lubja v vodoravni legi, pod katerim se rade primejo. Računi se, da se najde v desetih takih nastavah dva do štiri roje. Tudi ni vsako drevo enako vabljivo. Najljubše jim je ono, ki ga Kitajci imenujejo „tram“ in je torej za vado najboljše.

Izpodrezujejo navadno mesca avgusta. Od enega ljudstva se dobi do en kilogram voska in temu primerno medu. Na drevesa lezejo Kitajci po lesenih klinih, katere zabijajo v lub. Gozdi se dele, posamezni deli pa se dajo v najem takim, ki nabirajo poleg medu tudi gumo, smolo in gozdne sadeže.

Tudi udomačili so kitajsko čebelo. Panji so otlji hlodi, zaprti na obeh koncih z lubom ali deščicami; razpoke so zamazane s kravjekom. Pri izpodrezavanju se kadi z gobo, tahtom in cunjami. Satovje z medom in zalego se stlači in prekuha, da se loči med od voska. Umevno je, da je tudi med po tem, in kar je v obče znano, da se Kitajci upirajo vsakemu napredku, tudi ni upati, da bi bilo kmalo boljše in da bi prišel kitajski med v doglednem času na svetovni trg.

Moji čebelarski spomini.

(Nadaljevanje).

Moj čebelnjak stoji ločen od družih gospodarskih poslopij na samem, obdan s precej na gosto zasajenim sadnim drevjem. Jaz navadno ne spim v čebelnjaku, ker dostikrat se mi je vže pripetilo, da me je čebela pičila v spanju, ako nisem mirno spal, poleti v soparnih nočeh pa tudi čebele povsodi po čebelnjaku lazijo.

Neko noč se mi je pa zdelo, da bi bilo kaj prijetno, še enkrat malo podremati pri svojih ljubljenkah. Vest, ki mi je vedno očitala malomarnost, da svojih čebel nisem zavaroval, me je tudi sedaj drezala češ, čebelnjak je pokrit s slamo in stoji na samem, lahko se ti v tvoji odsotnosti pripeti kakšna nezgoda.

Grem v čebelnjak in prijetno mrmranje čebel me je tako hitro vspavalo, da mi je ostala roka na sredi pota, ko sem se hotel prekrižati. Lahen veter zaveje, vendar toliko močan, da mi odpre vrata čebelnjakova, ki so bila le rahlo priprte in so neprijetno nadušljivo zaškripale, kar me je vzdramilo. Vstanem tedaj in grem ven, da bi dobil kakšno pripravno stvar, da bi jih z njo podprl, ker kljuke na njih še nisem imel. Po kratkem iskanju res najdem oklešček, ki se mi je zdel pripraven. Ravno ko hočem svojo namero

izvršiti, mi obstane pogled na črni, veliki postavi, ki se je plazila ob pročelju čebelnjaku. Bil sem v začetku svojega čebelarjenja kaj praznoveren, in ravno to praznoverje je v meni obudilo domišljijo, da to izključno ni nihče drugi, nego sam največji čebelarski tat sv. Gal ali pa Ajd. O prvem sem slišal, da mu je Bog dovolil — radi zaslug kali, kdo ve? — da sme čebele krasti, kjer se mu izljubi, o drugem so mi pa pripovedovali, da biva v od tu pol ure oddaljeni jami, ki jo ljudstvo sploh nazivlje Podjamo. Ali mi je neljubega gosta duh medu ali moje meso privabilo, o tem nisem imel časa razmišljati, z mačjo hitrostjo zbežim na kozolec, kjer se zakopljem globoko v seno, še precej zadovoljnega srca, da se jutri ne bom pomikal po črevih lačnega Ajda, čebele sem pa prepustil njih osodi in varstvu sv. Ambroža.

Lahko se umeje, da me drugi dan ni bilo treba buditi; bil sem vže zgodaj pri svojem čebelnjaku, kjer sem čudeč se, ker nisem mogel vzroka obiska sinočne prikazni uganiti, pregledoval panje če katerega manjka. Nič! Od največjega nemškega dvojčka, velikega kot Noetova barka, do najmanjšega kranjička, je bilo vse nedotaknjeno in v redu. Zadovoljen, da se je tako srečno izteklo, začnem pospravljati po čebelnjaku deske, o katerih sem menil, da jih je sinočni veter zmetal na tla. Ravno, ko denem prvo na svoje prejšnje mesto, pade od strehe kos črnega lesa, ki je bil brezdvomno še pred kratkim v zemlji, ker je bil vlažen. „Da bi to ne bil les od rakve“, — si mislim in spomnil sem se pri tem pogovora z Zepelnom. „Jasno mi jo! To je tvoje delo“. Mamica moja so mi že nekoč prej povedali, kakšno moč ima les od rakve do čebel. „Boga zahvali,“ so rekli, „da ti je izkazal to milost, da nisi prezrl tega lesa, in če bi ti vsi roji ušli k onemu, ki ti je ta les v streho spravil.“ Lahko mi verjamete, da sem bil na jedno stran izredno vesel, ker se mi roji ne bodo kontrebantali k lakomnežu, a žalosten in jezen na drugi, nad takim podlim, četudi neškodljivim činom. Čebelar, katerega naj bi vsaj človekoljublje, če ne stanovska ljubezen, vezala pomagati s svetom in dejanjem svojemu mlajšimu sodrugu, nastopa proti njemu z vsakovrstnimi spletkami, ki vse nimajo družega namena, nego zagreniti mu veselje do čebelarstva. Toda to se mu bo korenito izjalovilo, ker slutim, čeprav sem še mlad čebelar, da ne bom nikdar opustil čebel. Ravnodolski.

Nekoliko opazk k opombi gosp. Jurančiča v članku „Izbira plemenjakov“ na str. 130.

Že od nekdanj so Slovenci z velikim veseljem in posebnim prepričanjem cepili jezikoslovno dlako in noben narod nima v zgodovini zapisanih tako srditih bojev v jezikoznanstvu kakor ravno mi. Jezikoslovna žilica tudi g. Jurančiču ni dala miru. Prerešetajmo nekoliko njegovo razmišljevanje. Gosp. Jurančiču je posebno pri srcu izraz čebeloreja. Omenil sem že njemu, da je beseda čisto navadno narejena po nemški: Bienenzucht, torej ni narodova beseda, ampak prestavljena in še to ne v narodovem duhu. Jezik ni nikakor čevljarjevo kopito, na katero se besede lahko poljubno natezajo. In če ima Nемец besedo

Bienenzucht, nikakor ni potrebno k našemu izveličanju, da bi morali imeti tudi mi čebelorejo. Čemu ne bi raje posegli v zakladnico narodovega jezika in porabili besede, ki jih rabi narod, ki je že od nekdanj stal na višku čebelarske vede. (Primeri Janša!) Poglejmo le nekoliko, koliko slabjših izrazov imajo Nemci od nas. Oni pravijo Königin, Weisel (v čebelarskem oddelku Koprivnikovega „Vrtnarstva“ se je seveda urinila grda spaka, tudi prestavljenka kraljica, princezinja itd.). Koliko lepši, temeljiteji in primeren izraz je naša matica! V Nemcih samih, posebno onih, pri katerih je „teoretična čebeloreja“ posebno razvita, se rabi vedno bolj izraz Mutterbiene. Mi zaznamujemo tudi trota pravilno z moškim spolom, ko je pri Nemcih ženskega spola. Lahko bi navedel še več primerov, pa naj zadostujejo ti.

Tako je tudi s čebelorejo. Čemu bi se mi ne držali domače besede čebelarstvo ali čebelstvo, kakor je pisal Levstik? Jurančič sicer hoče dokazovati, da on pod besedo čebeloreja razumeva vse kaj drugega kakor z besedo čebelarstvo. Ločitev teh pojmov je docela nova. Vsem čebelarjem sta bila dosedaj oba pojma identična, tudi samemu gosp. Jurančiču, kar hočem takoj dokazati. Samo par besedi poprej naj se mi dovoli. Jurančič trdi, da je čebelarstvo bolj praktičen, splošen izraz, čebeloreja pa bolj teoretičen, poseben izraz. To trdi g. Jurančič, a on sam se ne ravna po tem. V navedenem članku „Izbira plemenjakov“ ima naslednja stavka: Vsak kraj ima svoje naravne posebnosti, ki so zlasti za čebelarstvo pomenljive, oziroma občutljive. Zategadelj zahtevajo razni kraji tudi različen način, načrt, po katerem se naj čebeloreja vravna. Vsak čebelar, ki pazno prebere zadnji stavek, mi bo pritrdil, da bi g. Jurančič tu moral rabiiti mesto teoretičnega praktičen izraz. Vsak čebelar bo uravnal praktično čebelarstvo po krajevnih razmerah. Kaj pa g. Jurančič misli z „mehaničnim izrazom“, mi je pa docela nejasno. V ti zvezi jaz teh dveh besed še nikoli nisem slišal. Tudi nisem še nikogar slišal: pridi moja čebelorejo pogledat, ampak vsakdo je dejal: pridi moje čebele pogledat. Čebeloreja je vendar „teoretičen“ izraz, le umstven pojem. Že dalje časa gojim željo ogledati si Jurančičevo orodje, katero je sam izumil in izboljšal, njegovo stiskalnico, točilo itd. Upam, da si v nepredolgem času ogledam njegovo čebelarstvo in čebelnjak. Ogibajmo se torej ponesrečenega izraza čebeloreja in zavrziimo grdo tujko, ko imamo domačih izrazov dovolj na razpolago. Pišimo in govorimo v duhu jezika. Ne tajim, da je ravno ob jezikovni meji teže ohraniti si čut za čistost jezika, kakor nam kaže Danjkovo „Čelarstvo“ in tudi Koprivnikova novejša knjiga. A naša skrb bodi, da ne vrivamo v govorjenje brez potrebe slabih in skovanih besedi, izmed katerih jedna najgrših je ravno čebeloreja. Če se pa gosp. Jurančiču toži po ti besedi, naj pa tega ne stori preveč na glas; raje naj potoči v samotni kamrici par solzic in naj naredi križ čez čebelorejo. Meni se ne toži ne po čebeloreji, kakor tudi ne po medmetalnici, ležakih, stojakih, dvojakih in avstrijskih panjih.

Ravno tako je z besedo „čebele pasti“. Jurančič meni, da so časi že davno minoli, ko je veljalo čebele samo „pasti“. Pa ravno Navratil pripoveduje v Janševem življenjepisu, da star kmet, ki je Janša osebno poznal, ni vedel Janša bolj pohvaliti, ko da je dejal, „da je na hofu na Dunaju čebele ‚pasel‘“.

In kaj smo mi proti Janšu! Naj posežem še malo v čase, ko sem še sam duše pasel. Iz tege izraza gosp. Jurančič vendar ne bode domneval, da sem pri svojih dušicah stal le z gorjačoj ali palicoj v roki, kali? Oče Jurančič niso v svetem pismu ravno slabo podkovani in gotovo poznajo zgodbo o dobrem pastirju!

Kar pa gosp. Jurančič še dalje piše o besedi „rediti“, pa ni, da bi mu moral bolj obširno odgovarjati. Kdo je še dal čebele v rejo? Vsak jih da v p a š o. In lačne čebele vsak čebelar pita, krmi ali jim klade. Redi se samo živina. Vino se ne redi, sadje se ne redi in tudi čebel še nihče ni redil. Tudi gospod Jurančič ne izbira plemenjakov za prirejo. Proč torej s sadjerejo, vinorejo in čebelorejo. Gospod Jurančič se je zaril v svojo bešedo ljubljenko in to mu kviri bister pogled. Le nobene zmedenosti ne v pojmi! P a t e r.

Modrovanja o čebeli.

(Prosto po Vilj. Bölscheju priredil J. W.)

(Dalje.)

Pojdi dalje z menoj v čebelski bajki! Pomladi imaš v panju tale bitja: staro, lani oplemenjeno matico, ki je doslej še vedno pri popolni materinski moči; mnogoštevilen zarod vestalk, ki se še vedno dalje pomnožujejo; malo naselbino novih, pravkar porojenih trotov; končno pa, vsaj v eni matični zibelki, mlado matico, ki jo vestalke vestno dopitavajo v godno bitje. Mogoče je tudi več takih „nadej bodočnosti“. Kaj bo sedaj?

Najbolj logičen zaključek po naših človeških razmerah bi bil ta, da se jara kraljica, ko je popolnoma godna, sprijazni z gospodi svojega domovanja, sklene z njimi ljubezenske zveze in tako poskrbi za nadaljno porajanje. Poleti bi izpopolnjevala in množila vestalski zarod, za naslednjo pomlad bi pa poskrbela novih trotov in novo matico. Stara mamica kraljica bi pa sedaj, ko je spravila toliko tisoč in tisoč mladih bitij na svet in vse to tekom enega leta, šla v zasluženi pokoj, odrekla bi se težavnemu materinstvu in bi lepega dne vzela slovo od tega sveta in njega ničnosti, tem laglje, ker je že tekom enega poletja preživela toliko vestalskih generacij.

A, človek, ti se hudo motiš, ko tako računaš in sklepaš. Pri teh čudovitih bitjih se vrši to vse drugače, kakor si misliš ti v svoji človeški omejenosti. Ti ne poznaš niti življenske žilavosti matice same, niti življenske trpežnosti onih plemenskih živalic lanskega leta, ki dobro shranjene v semenski mošnjici še vedno krepko in veselo dalje žive, tako da je še za naprej zagotovljena ploditev novih vestalk in matic.

Mlada matica se sicer res zave svoje ženskosti in svojega poklica, a stara matica je še tudi vedno močna in zavedna ženska in ne gre kar tako kratko malo v pokoj. Radi tega se mora dogoditi v panju nekaj velepomembnega: pride do spora, do konflikta, do prevrata.

To vendar ne gre, da bi v eni državi kraljevali dve matici, obe s popolno plodnostjo. Število vestalk bi moralo potem narasti, da bi jih bilo

ko peska v morju, in kdo bi držal vso to mrgolečo in gomezečo državo v redu? Že zdaj, po zadnjih pomladanskih uspehih matice, se je ljudstvo v panju tako pomnožilo, da se vse kar tare. Priti mora do delitve: ljudstvo se mora razdeliti v dva roda, le eden lahko ostane v starem domovanju, drugi pa se mora izseliti, vsak seveda s svojo matico, ta s staro, oni z mlado. Star običaj v modri čebelski zadrugi vелеva, da se poda starejši, pametnejši rod zdoma v svet, iskat si novega bivališča, nezrela, neizkušena mladina pa ostane doma.

Nekega dne se izgodi mlada matica. Še iz zaprte celice se začuje neki poseben glas: matica poje. To je znamenje! Okrog starke se zbere družina broječa deset do petnajst tisoč vestalk. To ljudstvo se dvigne in poleti na prosto: panj je izrojil. Prijel se je kje na kako vejo in se zbral v kepo. Čebelar pride in ga ogrebe v novo hišo. Tu začno vestalke iznova graditi, staro delo se prične, rod se množi.

V starem domu pa se vrši vse povsem dosledno. Ako se je zgodila le ena mladica, začne ta takoj s svojim kraljevanjem. Poleti na praho, dá se od trotov oplemeniti in leže skozi celo poletje jajčeca, iz katerih se razvijajo ženska bitja, ki postanejo vsled nezadostne hrane same vestalke. Vse, kakor si že prej slišal.

Ako se pa porodi poleg mlade matice v sosednih zibelkah še kaka kraljičica, je zopet treba ločitve. Prvorojenka zbere krog sebe oddelek svojega rodu in mesto da bi v panju kraljevala in mlajšo vrstnico izpodrinila, izleti s svojimi pristaši v prognanstvo. Kot drugec si išče ta roj novega bivališča. Utegne se pa tudi prigoditi, da je od prvca v panju preostali rod premalo množen, da bi si z rojenjem upal ustanoviti novo družino. V tem slučaju se spravijo vestalke celo nad matice, ki so se pozneje narodile. Neusmiljeno jih pokoljejo, prav tako, kakor morajo pozneje koncem poletja pasti leni trotje pod njih smrtonosnimi piki.

Veliko čudovitejše, ko vsi ti dogodki, je to, kar se godi s staro matico v prvotni čebelski naselbini. Tu šele se pokaže vsa spolna zmožnost te častivredne starejše dame v polni luči. V novi naselbini prične zdaj drugo poletje svojega življenja in svojega delovanja. Vedno še leže jajčeca, tisoče in zopet tisoče, in skozi celo poletje oplemenjuje vsa ta neštevilna jajčeca s starim, zdaj že poldrugo leto starim semenjem, ki ga hrani v svoji mošnjici.

Nič več se ne združi spolno s kakim trotom, nič več se ne dotakne te čistostne vdove kak moški. A vendar ima v svojem semenskem mehurčku še vedno dosti plemena od one prve lanske spomladanske prahe. Pride zima in matica prezimi s preostankom žilavih vestalk. Dočaka nove vigredi. Že tretja je to v matičinem življenju, a še vedno je njena spolna moč toliko, da oplemeni eno ali še več jajčec, določenih za zarod matic. Zopet se mora podati starka s svojim rojem v svet, da zakraljuje v tem doma mlada gospa.

Še tretje leto se vse to ponavlja; pač začne zdaj moč patriarhinje vidno pojemat. Šestdeset tisoč jajčec, kakor v prvem letu, zdaj več ne izleže, a leže še vedno. Tretje leto se prevali, pride četrto in znova se prične isto življenje. Pomisli! Pred seboj imaš žuželko, ki je v primeri z velikansko

večino svojega rodu, s poletnimi, le šest tednov živečimi vestalkami, že zdaj razmerno v taisti starosti ko človek, ki bi doživel približno šestindvajsetkratno človeško dobo tridesetih let: prava patriarhalska starost, dosegajoča skoro 800 let! To bitje ima že od rojstva sem moč, partenogenetično porajati nove čebele in sicer vedno le moške; o prvi prahi pa dobi že takoj v prvi pomladi drugo moč: porajati oplemenjena jajca, iz katerih se razvijajo ženska bitja, vestalke in matice.

Za to zadnje je pa treba, da ostane v plemenski mošnjici moško seme ene trotovske generacije skozi več let neizpremenjeno živo. Tista generacija trotov je že pred tremi leti popolnoma poginila, a njih semenske živalice so kar za tri leta preživele svoje prvotne lastnike.

Čudovita bajka o čebeli se bliža s tem zadnjim čudom svojemu koncu. Če so razmere ugodne, poraja taka patriarhinja še peto leto nov zarod. Končno dospje vendar do cilja: neizerpni vir življenja usahne, plemenski mehurček se izprazni, tudi moč deviškega porajanja zamre — slednjič se ustavi vsa življenska energija, bitje otrpne, matica je mrtva.

(Konec prih.)

Poročilo o odborovi seji.

(Poroča tajnik A. Bukovic.)

VI. seja dne 8. oktobra 1904. l.

Navzoči gg. Őrnagoj, Rojina, Likozar in Bukovic.

V prvi vrsti je bilo na dnevnem redu posvetovanje, kaj naj odbor našega društva ukrene z ozirom na odpoved zavarovalne pogodbe zavarovalnice v Pragi.

Kakor se je že v 9. številki „Čebelarja“ naznanilo, je zavarovalnica proti nezgodam meni nič tebi nič odpovedala z dnem 21. septembra 1904. l. pogodbo, ki jo je društvo sklenilo s to zavarovalnico v svrhu zavarovanja čebelarij društvenikov. Odbor se je na to odpoved obrnil do predsedstva „Državne zveze“ s prošnjo, naj mu naznani vzrok tega postopanja zavarovalnice. Na ta dopis je predsedstvo odgovorilo društvu, da je odpovedala zavarovalnica vsem društvom pogodbo, ker je bilo naznanjenih toliko slučajev nezgod, da je izplačana odškodnina že davno prekoračila vplačano zavarovalnino. Hkrati se je pa društvu naznanilo, da je zavarovalnica pripravljena pogodbo obnoviti, če se zavežejo vsa društva, ki so v „Državni zvezi.“ da zavarujejo z novim letom vse svoje člane. Tudi se zahteva, da se naše društvo nemudoma izjavi, kako misli o tem. Z ozirom na to, da bi se morala udnina za 30 h (toliko znaša zavarovalnina za posameznika!) zvišati, če bi hotelo društvo zavarovati vse svoje člane, se je sklenilo, **da se skliče na dan 19. novembra t. l. izredni občni zbor**, čigar naloga bi bila pretresovati to in še nekaj drugih velevažnih vprašanj, ki o njih ne more odbor sklepati svojevoljno.

K temu občnemu zboru je vabiti tudi zastopnika „Slovenskega čebelar-skega društva za Sp. Štajersko.“

Tajnik Bukovic je zatem naznanil, da c. kr. deželna vlada ni potrdila novih društvenih pravil, in to vsled nekega formalnega nedostatka. Tudi ta zadeva naj pride na dnevni red izrednega občnega zbora.

Nadalje je tajnik predlagal:

1. naj se pošlje kranjskemu deželnemu odboru prošnja za podporo k stroškom za nakup samobeležnika k opazovalni postaji v Ljubljani;

2. naj se odpošlje prošnja c. kr. poljedelskemu ministrstvu za brezplačno oddajo 12 Lacherjevih čebelnih tabel, ki bi jih društvo rabilo pri svojih predavanjih. V prošnji bi bilo omeniti, naj bi se table razdelile med okrajne učiteljske knjižnice, ki bi se morale zavezati, da jih prepuste ob potrebi „Slov. čeb. društvu za Kranjsko“;

3. naj se ponatisnejo članki „Gniloba“, katere prinaša „Čebelar“, v posebni knjižici, in sicer v 200 izvodih, če ne bodo stroški presežali zneska 50 K;

4. naj se ponatisne 3., 4., 5. in 7. številka „Čebelarja“, da se razpošlje podružnicam „Slov. čeb. društva za Sp. Štajersko“;

5. naj se odda nekemu članu 60 v izvirne platnice vezanih starejših letnikov „Čebelarja“ po 2 K 20 h posamezni letnik.

Od teh predlogov se je sprejelo 1., 2., 3. in 5.; 4. predlog je bil odklonjen, ker bi stroški ponatisa bili ogromni, kar pa ne dopušča stanje društvene blagajne.

Predsednik je zaključil sejo!

Raznoterosti.

Pater Walter Šmid O. S. B. z Gašteja pri Kranju, ki ga poznajo čitatelji Čebelarja iz njegovih raznih, vseskozi zabavnih člankov pod imenom „Pater“, je bil dne 29. pr. m. na vseučilišču v Gradcu promoviran doktorjem filozofije. Ob tej slovesni priliki mu je došlo od njegovih mnogih prijateljev poln naročaj pristrčnih čestitek. Trije njegovi prijatelji so mu takole brzojavno čestitali:

»Danes od veselja
s čebelo pleše trot!
Naša pa je želja:
Sreča spremljaj Te povesod!«

Eden izmed teh je sloveč lekarnik, ki je večkrat Patru ugovarjal, da „medek“ ni univerzalno zdravilo, kar Pater vedno trdi. To nespornost je sicer ni bilo na kvar prijateljski ljubezni še izza otroških let, vendar včasih se je vnela med njima prava besedna vojska, zlasti ker smo tudi drugi podpihovali in se razdelili v dva tabora: eni pro, drugi kontra medku. Zadnjič, ko je prišel Pater za 14 dni domov na oddih, sta pa sklenila premirje do prihodnjih počitnic, a že čez par dni je prav malo manjkalo, da nista zopet potegnili

bridkih sabelj, in to vse radi ljubega medka. Da bi spravil pereči pogovor v drugi tir, vpraša urednik Patra kar nenadoma: „Dohtar! kdaj boš pa uredil Levstikov rokopis „Čebelstvo“? „Pater mi reci, kot doslej, Ti in vsi moji čebelarški bratje; kar se pa Čebelstva tiče, vzamem je takoj po državni izkušnji v delo in menim, da je priredim za božično darilo. Potem bom tudi kaj za Čebelarja poslal, da ga boš redneje izdajal, prekvali oče Rojinca“. V zahvalo za te lepe besede, si ni mogel urednik drugače, da je vstal in imel tale nagovor: „Dragi Pater! Za Tvojo plodovito ljubezen do Čebelarja in do čebelarstva sploh, Ti kličem v imenu vseh čebelarjev: Bog Te živi! — Ta nagovor sicer ni bil dolg, a sem prepričan, da mu pritrdijo vsi čebelarji, ker je tako lep.

Slika našega umrlega Mihaela Ambrožiča. Ker mnogim čč. društvenikom ranjki Ambrožič ni bil osebno znan, prinaša današnja številka „Čebelarja“ sliko tega za našo čebelarsko trgovino toli zaslužnega moža. Iz njegovih potez gleda tip pravega gorenjskega čebelarja.

Mihael Ambrožič.

kot svoje dete med svet spraviti. V zadnjih letih razširja se zaradi svoje priročnosti francoski panj tudi pri nas.

Pater.

Edvard Drory.

Edvard Drory †. V noči 2. do 3. septembra je umrl v Berlinu E. Drory, ravnatelj angleške plinarne v Berlinu, daleč naokoli znan čebelar, v 60. letu svojega življenja. Potomec angleške rodbine je bil rojen v Berlinu ter je po dovršenih študijah nastopil službo ravnatelja plinarne v Bordeauxu (Bordó-u) na Južnem Francoskem, kjer je bil tudi urednik čebelarskega lista. Na Dunaj, kamor je bil v 70 tih letih prestavljen, je prinesel seboj svoj „francoski panj“. Toda on sam ni izumil tega panja, ampak njegova tašča madame Jarrié. Razširjen je panj posebno po Južnem Francoskem, pa tudi v Alzaciji, kjer ga je učitelj Elsässer uzmal in hotel pod imenom „švabski panj“

Kako skrbi ruska država za razširjenje čebelarstva razvidi se iz sledečega: Ko je nastopilo pomladi južno vreme in so južne reke obsežnega carstva silno narastle, ugledaš velikanske brode posebne oblike, nekake plavajoče vrtove, ker brodi so čez in čez posuti s prstjo in posejani z medečimi rastlinami. Sredi njih vidiš lične šotore za osobje pa tudi čebelnjake polne čvrstih ljudstev. Čemdalje proti solnčnem jugu, tem čujnejše se razvija cvet na brodu, tem živah-

nejše šume čebelice. Pri vsaki vasi ob bregu se brod ustavi, zvonovi zadone in ljudstvo pride s svojim „starosto“, da se praktično uče čebelarstva. Ko je brod dovršil svojo pot in prišel v kraje, kjer manjka lesa, se razdere, les proda, osobje pa se vrne po železnici ali kaki drugi poti na dom.

Listnica uredništva.

Gosp. A. L. v R. pri T.: Saj bovist pri združevanju čebel ni neobhodno potreben. Čebele, ki jih nameravate pridjati drugemu panju, naj bodo site, in vsak panj jih rad sprejme. Da se napijejo, razmaknite satnike in vmes malo dima vpihnite; pri navadnih panjih pa odtrgajte dno, čebele tudi nekoliko zakadite in če treba nekoliko na panj potrkajte. V obeh slučajih pa pustite čebele toliko časa med piti, da začno site po satovju laziti in se nobena več ne vtika v celice. — Gosp. A. B. v Lj.: 19. t. m. so Vam matice na razpolago. — Gospod M. H. pri sv. A. (Štajersko): Do konca mesca bode obveščeni. — Opravila za oktober niso pravočasno dospela, zato so morala izostati. — Za članke se priporoča uredništvo, naj se pošljejo čim preje, ker prihodnja številka izide radi izrednega občnega zбора zadnji dan tega mesca.

200 pločevinastih posod za 5 kg vsebine proda po 35 vin. komad I. N. Babnik, Ljubljana.

Čebele kupuje M. Ambrožič v Mojstrani na Gorenjskem. — **Prodaja** pa isti umetno satovje iz pravega čistega voska.

Rute in vreče

za vosek stiskati so v veliki zalogi pri
Antonu Šinkovcu, vrvarju v Kranju.

Za čebele

je facelija in esparzeta najboljša paša,
in se dobi pri

Peter Lassniku v Ljubljani,
zaloga velikanske pese, vrtnih in travnih semen.

Čebelnjak

3½ m dolg, 2 m širok in 2 m visok;

12 nemških panjev in 6 košnic

ima naprodaj

FR. UNGER

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Semena rdeče detelje (inkarnat), esparsete, facelije,
≡ ranjak ali uročnik (Tannen- oder Wundklee) ≡

zelo medunosne cvetlice prodaja

JOS. KORDIŃ v Ljubljani.

Umetno safovje, točila in vsa čebelarstva orodja
razpošilja po nizkih cenah, kupuje pa tudi čebele
najstarejša, leta 1866. ustanovljena čebelarstva tvrdka
baron Rothschütz v Višnjigori.

— Ceniki se pošiljajo na zahtevo brezplačno. —

Nemške panje (gerstungovce)

izdeluje po natančni meri, z mediščem po **7 K 50 h**, brez
medišča po **6 K 60 h** s satniki vred:

— Anton Drukar, —
mizar v Kranju.

Preosnovljene

amerikanske (Pavlinove) panje

s povprečnimi satniki v svetlobi 25×34 cm izdeluje po primerni ceni

Jakob Virient,

čebelar v Olševku pri Kamniku.

Pravi čebelni vosek

kupuje v vsaki množini po **visoki ceni**, prodaja pa po **nizki**
ceni garantirano

— pristni med, pitanec —

Fr. Schupeutz v Ljubljani.

Udnina (2 K) in reklamacije naj se pošiljajo gospodu I. N. Babnik-u
v Ljubljani, dopisi in članki za list pa uredniku „Slovenskega Čebelarja“
Frančišku Rojini, nadučitelju v Šmartnem pri Kranju.